

Startnotitie Transitievisie Warmte Ridderkerk

Projectnaam:	Transitievisie Warmte Ridderkerk
Onderwerp:	Warmtetransitie
Opdrachtsomschrijving:	Het opstellen van een Transitievisie Warmte voor Ridderkerk
Startdatum:	Mei 2019
Einddatum:	3 ^e kwartaal 2020
Besluiten (B&W/Raad):	-
Opsteller:	M. Vorstelman

Wat willen we bereiken? (doel)

De stip op de horizon is een aardgasvrij Ridderkerk in 2050. Om dat te realiseren moet de bebouwde omgeving in Ridderkerk, bestaande uit circa 21.000 woningen en alle andere gebouwen voorzien worden van een alternatief. Er zijn vier hoofdalternatieven voor aardgas: warmtenetten, all-electric concepten, hernieuwbaar gas (o.a. waterstof) en biomassa, en toekomstige oplossingen. We willen per wijk inzichtelijk hebben welk alternatief voor aardgas het meest kansrijk is. Het uitgangspunt is een betaalbare, betrouwbare, schone en veilige energievoorziening.

Wat gaan we daarvoor doen? (resultaat)

Om dit inzicht te verkrijgen wordt een maatschappelijk geaccepteerde Transitievisie Warmte opgesteld. Hiervoor is o.a. een (technische) verkenning nodig naar de alternatieve mogelijkheden voor aardgas per wijk. Hierbij kijken we naar mogelijke technieken, aanwezige of toekomstige energiebronnen en worden de integrale kosten in kaart gebracht. Tevens geeft de visie inzicht in een aantal kansrijke wijken om te gaan starten met de uitfasering van aardgas. Onderliggende bestuursopdracht is hiervoor bedoeld.

In tabel 1 zijn de verschillende onderdelen weergegeven die nodig zijn voor de warmtetransitie in zijn geheel.

Tabel 1. Onderdelen warmtetransitie

WARMTETRANSITIE RIDDERKERK		
		Regie:
Onderdeel 1	Transitievisie Warmte	Gemeente
Onderdeel 2	Transitieplan per wijk	Gemeente
Onderdeel 3	Uitvoeringsplan	Derden

Waarom is het nodig? (probleem)

De Transitievisie Warmte geeft ons maar ook inwoners en andere stakeholders inzicht in hoe wij willen toewerken naar een aardgasvrij Ridderkerk.

De warmtetransitie van aardgas naar duurzame alternatieve (warmte)bronnen heeft grote impact op de samenleving (van Ridderkerk) en dient door de gemeente samen met stakeholders te worden geregisseerd. Daarnaast willen we per wijk inzicht in het 'hoe' en 'wanneer' we gezamenlijk aardgasvrij worden.

Waarom moet het *Het is een verplichting*

juist nu?
(aanleiding)

In het klimaatakkoord zijn de doelstellingen uit Parijs vertaald in concrete acties voor Nederland tot 2030. Als onderdeel daarvan is de opgave geformuleerd dat een kwart van alle woningen in Nederland in 2030 van het aardgas af moet zijn om tot een volledig aardgasvrije gebouwde omgeving te komen in 2050.

Met de ondertekening van het klimaatakkoord van Parijs in 2015 heeft Nederland zich gebonden aan maatregelen om de klimaatverandering tegen te gaan. Nederland en daarmee ook Ridderkerk staat voor een grote opgave als het gaat om de warmtetransitie.

Het klimaatakkoord stelt bovendien dat gemeenten een belangrijke regisserende rol moeten vervullen in deze transitie en dat zij samen met het Rijk, provincie, waterschappen, netbeheerders en andere partijen tot een aanpak moeten komen om invulling te geven aan de noodzakelijke energietransitie. Daarnaast staat in het klimaatakkoord dat elke gemeente in 2021 een vastgestelde Transitievisie Warmte moet hebben.

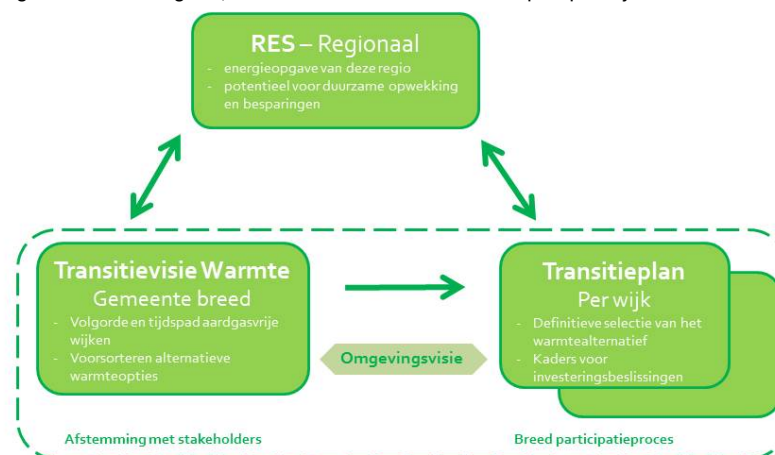
Complexe opgave vergt tijd en inzet

Acceptatie en commitment is het uitgangspunt bij de Transitievisie Warmte. Dit moet samen met onze stakeholders verkregen worden en kost tijd.

Ridderkerk werkt ook mee aan de Regionale Energie Strategie, die als bouwsteen dient voor de Transitievisie Warmte.

In figuur 1 is de samenhang weergegeven van de RES – Transitievisie warmte – Transitieplan per wijk.

Figuur 1. Samenhang RES, Transitievisie Warmte en Transitieplan per wijk

Waar moeten we op letten? (risico's en neveneffecten)

Kenmerkend voor een transitie is, dat deze structurele veranderingen met zich mee brengt die een grote impact op de samenleving hebben. Om deze verandering te kunnen laten plaatsvinden is tijd nodig. Maar ondanks dat het nog ver weg lijkt hebben we weinig tijd om begrip over de noodzaak en uiteindelijk ook draagvlak te verwerven. De impact op de samenleving is groot en reikt tot achter de voordeur van elke inwoner.

Het uitgangspunt is een betaalbare, betrouwbare, schone en veilige energievoorziening. In de Transitievisie Warmte kunnen al deze aspecten nog niet volledig worden uitgewerkt omdat het

Transitieplan op wijkniveau daar het middel voor is.

De transitie is ook een zoektocht in een omgeving waarin technische ontwikkelingen zich in snel tempo ontwikkelen. In de Transitievisie Warmte wordt met dit aspect rekening gehouden. Daarnaast is het een verplichting om de Transitievisie Warmte eens in de vijf jaar te actualiseren.

Wat hoort niet bij dit project?
(afbakening)

Het Transitieplan op wijkniveau is de vervolg stap. Voor Ridderkerk zullen er een aantal wijkplannen worden gemaakt. Deze zijn geen onderdeel van de Transitievisie Warmte.

Een belangrijke bouwsteen voor de Transitievisie Warmte is de Regionale Energiestrategie (RES). De totstandkoming van de RES kent een eigen proces en hierover bent u apart geïnformeerd.

Aard van het vraagstuk, wat voor soort kaders zijn passend

Het opstellen van de Transitievisie Warmte is een complex vraagstuk met als uitgangspunt een betaalde, betrouwbare, schone en veilige energievoorziening. Enerzijds is het een technische verhaal gebaseerd op een model en anderzijds gaat het over acceptatie. De complexiteit zit onder andere in:

- De afweging om een selectie te maken van een aantal kansrijke wijken waarmee gestart kan worden. Welke wijken komen als eerste in aanmerking om van het aardgas af te gaan;
- Het is zowel een regionale als een wijkgerichte aanpak waarbij naar integrale oplossingen wordt gekeken;
- De energietransitie betreft meerdere deelthema's onder andere duurzame energievoorziening, energiebesparing, nieuwbouw en gebiedsontwikkeling. Deze hebben allen raakvlakken en invloed op de Transitievisie Warmte;
- Samenwerking met verschillende stakeholders met uiteenlopende belangen;
- De verschillende modellen en daarmee aannames waarmee gewerkt wordt om beschikbare alternatieven voor aardgas door te rekenen.

Betrokkenheid Raad

Op verschillende momenten in het proces van de Transitievisie Warmte wordt de raad betrokken. Op voorhand is niet precies te zeggen wanneer. Op basis van wat we nu weten onderscheiden we een viertal momenten:

4^e kwartaal 2019 Voorleggen geformuleerde uitgangspunten: overleg met de commissie Samen Wonen aan de hand van een raadsinformatiebrief.

1^e kwartaal 2020 Delen alternatieven per wijk en kansrijke wijken: overleg met de commissie Samen Wonen aan de hand van een raadsinformatiebrief.

2e kwartaal 2020 concept Transitievisie Warmte: overleg met de commissie Samen Wonen.

3e kwartaal 2020 besluitvormingsproces

Planning

Het opstellen van een Transitievisie Warmte is een dynamisch cyclisch proces waarbij we soms twee stappen vooruit komen en een ander moment er weer één terug moeten doen. Om wat structuur in het proces aan te brengen is gekeken naar een tweetal modellen voor het opstellen van een Transitievisie Warmte. Het model van Smart Energie City en het model van de procesadviseurs van Provincie Zuid Holland. Deze modellen vormen de leidraad en bestaat uit een zestal processtappen. De omschreven producten per stap staan daarmee ook niet vast en zijn bedoeld om richting te geven aan het proces. In tabel 2 is de globale planning opgenomen

van de Transitievisie Warmte met daarin de verschillende processtappen.

Tabel 2. Planning Transitievisie Warmte

2019			2020		
Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3
Stap 1	Stap 2	Stap 3	Stap 3/4	Stap 5	Stap 6

Stap 1 Samen starten

Commitment van kernstakeholders om samen tot een maatschappelijk gedragen Transitievisie Warmte te komen met als mogelijk resultaat een intentieovereenkomst.

Stap 2 Opstellen plan van aanpak

Commitment van kernstakeholders op doelen, aanpak, governance vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst of eventueel in de vorm van een Energieakkoord met plan van aanpak.

Stap 3 Karakteriseren van de wijken

Inzicht in huidige situatie en in de toekomstige mogelijkheden duurzame energievoorziening. Per wijk wordt het alternatief voor aardgas aangegeven op basis van de laagste maatschappelijke kosten.

Stap 4 Opstellen kansrijke scenario's

Input voor keuzeprocess voorkeurscenario.

Stap 5 Opstellen Transitievisie Warmte

Breed gedragen voorkeurscenario in de vorm van een concept transitievisie warmte.

Stap 6 Vaststellen transitievisie warmte

Een vastgestelde transitievisie.

Financiën:

Voor de technische analyse en het participatieproces met onze stakeholders wordt een extern bureau ingeschakeld. Met de kennis van nu moeten de middelen uit het bestaande budget € 35.000,- toereikend zijn.

Wie doet er mee?
(participatie)

Voor een gedragen Transitievisie Warmte is commitment nodig van de belangrijkste kernstakeholders. In het voortraject is een stakeholdersanalyse uitgevoerd. Extern zijn dit o.a. het Waterschap Hollandse Delta, netbeheerders, energieleveranciers, Woonvisie, het regionale energieloket de WoonwijzerWinkel, Natuur en Milieu duurzaamheid platform en Duurzaamheidskring Ridderkerk en georganiseerde wijk overleggen/platform. In Stap 1 moet helder worden hoe breed we belanghebbenden en betrokkenen gaan laten participeren. Het voornemen is om met deze institutionele bedrijven een breed start moment te beleggen en te vragen zitting te nemen in de klankbordgroep. Door middel van een enquête en bijeenkomsten met bewoners en stakeholders worden de uitgangspunten voor het opstellen van een

Transitievisie Warmte geformuleerd.

Communicatie	Voor elke Stap van het proces zijn communicatiemomenten met alle betrokkenen van groot belang. Dit vereist de inzet van alle mogelijke middelen, zowel in de vorm van bijeenkomsten als in digitale vorm. In Stap 1 en 2 van het proces ligt de nadruk op commitment. Gelet op deze opgave zal hieraan in het communicatieplan/ strategie ruime aandacht aan worden geschonken.
Evaluatie	De looptijd van het proces bestaat uit een zestal stappen. Bij de overgang naar de volgende stap wordt onderbouwd wat het heeft opgeleverd. In het projectplan zal opgenomen worden dat er een evaluatie na elke stap plaatsvindt. Het is geen proces wat helder van A naar B verloopt. Vaker zal het een cyclisch karakter hebben. Het is daarom belangrijk dat we continu leren van voorlopers en pilots elders in de regio of het land. Na vaststelling van de Transitievisie Warmte moet deze eens in de 5 jaar geactualiseerd worden.
Wat hebben we voor het project nodig? (randvoorwaarden)	De Transitievisie Warmte is een proces met een verplichtend en complex karakter waarvoor een aantal randvoorwaarden noodzakelijk zijn. Essentieel is commitment van het bestuur, capaciteit en kennis en financiële middelen. In het projectplan worden deze randvoorwaarden verder uitgewerkt.
Heeft het project draagvlak? (haalbaarheid)	De gemeente heeft een verbindende rol in het proces. Stap 1 en 2 van het proces vraagt om het creëren van acceptatie en commitment. De noodzaak om aan de slag te gaan is o.a. verwoord in het collegeprogramma. Op zowel bestuurlijk-, als ambtelijk niveau is draagvlak aanwezig. Dit is een voorwaarde maar geen garantie voor het succes.
Beschikbare documenten	<i>De volgende websites geeft elk meer achtergrond informatie.</i> www.Klimaatakkoord.nl www.Interbestuurlijkprogramma.nl www.VNG.nl
Begrippenlijst	<i>Interbestuurlijk Programma IBP:</i> De VNG, het Rijk, de UvW en het IPO beseffen dat een andere vorm van samenwerking tussen overheden nodig is voor grote maatschappelijke opgaven. Het zijn opgaven die zich niet beperken tot de grenzen van een gemeente of regio of een bepaald beleidsterrein. Voor o.a. het thema energietransitie is deze samenwerking vastgelegd in het Interbestuurlijke Programma. <i>Transitievisie warmte:</i> De transitievisie warmte beschrijft hoe de gemeente met bewoners, woningcorporaties, de netbeheerder, warmtebedrijven en andere partijen wil toewerken naar een aardgasvrij Ridderkerk. Daarnaast legt de gemeenteraad het tijdspad vast waarop wijken van het aardgas

gaan. Voor de wijken waarvan de transitie vóór 2030 gepland is, zijn ook de potentiële alternatieve energie infrastructuren (all electric, (type) warmtenet enzovoorts) bekend. Voor de wijken die daarna aan de beurt zijn is een globalere planning gevraagd aan te geven.

Transitieplan op wijkniveau:

Waar in de transitievisie de mogelijke alternatieven in beeld gebracht zijn, besluit de gemeenteraad in het uitvoeringsplan op wijkniveau over de alternatieve energie infrastructuur van een wijk. Dit biedt het kader waarbinnen gebouw-eigenaren, netbeheerders, warmtebedrijven, gemeenten, inwoners en andere belanghebbende partijen investeringsbeslissingen nemen.

Energietransitie

Energietransitie is een beleidsdoel van de internationale gemeenschap, neergelegd in het [Klimaatakkoord van Parijs](#), om van fossiele brandstoffen naar volledig [duurzame energiebronnen](#) zoals [zonne](#)-, en [windenergie](#) over te stappen. In de 'overgangsperiode' wordt het aandeel conventionele energiebronnen, zoals [kolencentrales](#), steeds verder verkleind, en wordt tegelijkertijd gewerkt om zo veel mogelijk energie te besparen. Energietransitie omvat niet alleen het bouwen van windmolens en dergelijke, maar ook onderzoek naar duurzame technologie, zoals opvang en afvang van CO₂ en [elektrisch vervoer](#).

Warmtetransitie:

De warmtetransitie is een onderdeel van de energietransitie. Kortweg kan dit omschreven worden als het proces om afscheid te nemen van aardgas.